

Preliminarna uređena verzija

Distr.:General
14. Travnja
2020.

Original: engleski
Samo engleski, ruski i španjolski

Lista točaka prije podnošenja konsolidiranog izvješća Hrvatske (drugo do četvrto izvješće)*

A. Svrha i opće obveze (članci 1. – 4.)

1. Molimo dostavite podatke o poduzetim mjerama za provedbu preporuka koje je Odbor izradio u svojim prethodnim zaključnim napomenama (CRPD/C/HRV/CO/1), a posebice o poduzetim koracima za:

(a) Sveobuhvatno preispitivanje i izmjenu zakona i politika za osobe s invaliditetom, također i na razini općina i županija, s ciljem poštivanja Konvencije;

(b) Osiguravanje da su koncepti razumne prilagodbe i univerzalnog dizajna uređeni u područjima poput obrazovanja, zdravstva, prijevoza i fizičkog prostora;

(c) Pružanje financijskih sredstava za uključenost organizacija osoba s invaliditetom kako bi ostvarile vlastitu ulogu, sukladno članku 4.3. Konvencije.

2. Također molimo da obavijestite Odbor o postignutim rezultatima provedbe Nacionalne strategije za uključivanje Roma od 2013. do 2020. godine, osobito njezin doprinos većoj zaštiti i promicanju prava žena, djevojaka i djece s invaliditetom.

B. Specifična prava (članci 5. – 30.)

Jednakost i nediskriminacija (čl. 5.)

3. Molimo dostavite razvrstane podatke po broju slučajeva diskriminacije na osnovi invaliditeta te po područjima javnog života u kojima je došlo do diskriminacije. Također molimo da navedete podatke o poduzetim mjerama s ciljem osiguravanja da se isključivanje i izdvajanje na osnovi oštećenja u obrazovanju, zapošljavanju i drugim područjima društvenog života prepoznaju kao oblik diskriminacije sukladno općem komentaru br. 6 (2018.) o jednakosti nediskriminaciji.

Žene s invaliditetom (čl. 6.)

4. Molimo navedite podatke o poduzetim mjerama za osiguranje provedbe preporuke Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova (2013.). Molimo nadalje obrazložite poduzete napore za uključivanje aspekta invaliditeta u sve politike i programe, uključujući i one vezane uz ravnopravnost spolova. Molimo izvijestite o poduzetim koracima za ažuriranje Nacionalne politike za ravnopravnost spolova 2011. – 2015., s ciljem uključivanja transverzalnih mjera u svrhu uključivanje žena i djevojaka s invaliditetom pretežito u područja sudjelovanja u javnom životu, obrazovanju i zapošljavanju.

* Usvojila radna skupina na svom trinaestom sastanku (4. travnja 2020.).

Djeca s teškoćama u razvoju (čl. 7.)

5. Molimo objasnite poduzete mjere za jačanje zakona i politika za deinstitucionalizaciju djece s teškoćama u razvoju, uključujući i korake za moratorij na nove prihvate, za razvoj i jačanje sustava udomiteljstva, te uložene napore za postizanje postavljenog cilja 2016. O smanjenju broja djece s teškoćama u razvoju na smještaju u institucijama za 40%.

6. Molimo obrazložite uložene napore za sprečavanje napuštanja djece s teškoćama u razvoju, uključujući i napore za pružanje stručne pomoći obiteljima s djecom s teškoćama u razvoju, u skladu sa zajedničkim programom Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i UNICEF-a. Također molimo dostavite podatke o naporima vezano uz:

- (a) Prikupljanje podataka o broju djece s teškoćama u razvoju, razvrstanih po vrsti oštećenja, spolu i dobi;
- (b) Osiguravanje da se aspekt djece s teškoćama u razvoju uzima u obzir u donošenju odluka koje utječu na njihov život, uključujući i u Programu akcije „Gradovi i općine – prijatelji djece“;
- (c) Izbjegavanje upotrebe stigmatizirane terminologije koja se odnosi na djecu s teškoćama u razvoju.

Podizanje svijesti (čl. 8.)

7. S obzirom na prethodne zaključne napomene Odbora (stavak 14.), molimo dostavite podatke o poduzetim mjerama vezano uz:

- (a) Provođenje kampanja za podizanje svijesti u skladu s *modelom* invaliditeta utemeljenog na ljudskim pravima iz Konvencije, te u savjetovanju s osobama s invaliditetom kroz organizacije koje ih predstavljaju u izradi i provedbi tih kampanja;
- (b) Pružanje obuke javnim i privatnim stručnjacima koji rade s i za osobe s invaliditetom;
- (c) Osiguravanje suglasnosti javnih televizijskih kuća za prilagodbu, proizvodnju i emitiranje programa o osobama s invaliditetom, uključujući i djecu s teškoćama u razvoju.

Pristupačnost (čl. 9.)

8. Molimo dostavite podatke o uložnim naporima za poboljšanje pristupačnosti građevinama, prostorima, prijevozu, informacijskim i komunikacijskim uslugama za osobe s invaliditetom sukladno općem komentaru br. 2. o pristupačnosti, uključujući:

- (a) Predviđene korake i vremenski okvir za osiguranje brzog prenošenja Europskog zakona o pristupačnosti iz 2019., kao i za implementaciju i praćenje provedbe odredbi Direktive EU iz 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija;
- (b) Napredak u implementaciji, praćenju provedbe i evaluaciji Zakona o prostornom uređenju i gradnji (2007.) te Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti (2005.) na javnim i privatnim prostorima, te izricanje sankcija za nepoštivanje;
- (c) Poduzete napore za usvajanje Zakona o kretanju slijepe osobe uz pomoć psa vodiča i predviđeni vremenski okvir države članice za njegovu objavu.

9. Molimo dostavite informacije o kriterijima i postupku selekcije 30 osoba s invaliditetom kojima je omogućen dnevni prijevoz Zagrebačkim električnim tramvajem do posla i škole, kao i predviđene napore za ispunjavanje potreba ostatka populacije s invaliditetom kojoj je potreban prijevoz, izvan glavnoga grada. Rizične situacije i humanitarna krizna stanja (čl. 11.).

Rizične situacije i humanitarna krizna stanja (čl. 11.)

10. S obzirom na Okvir za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija (2015. – 2030.), molimo dostavite podatke o:

- (a) Ostvarenom napretku države članice vezano uz suradnju s organizacijama osoba s invaliditetom u izradi posebnih protokola za rizične situacije i humanitarna krizna stanja, te osiguranju pristupačnih skloništa za osobe s invaliditetom;
- (b) Poduzetim koracima za osiguranje sustava ranog upozorenja u svim oblicima, uključujući i znakovni jezik i elektroničke formate, kako bi se osiguralo da se osobe s invaliditetom mogu pripremiti i odgovoriti na krizne situacije;
- (c) Tome jesu li obuke i tečajevi osposobljavanja omogućeni zaposlenima koji djeluju u kriznim situacijama, posebice kada je riječ o osobama s invaliditetom.

11. Molimo dostavite informacije o poduzetim mjerama za uspostavljanje ciljanog, održivog okvira za humanitarna krizna stanja radi osiguranja zaštite prava osoba s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugima, a osobito

uslijed krizne zdravstvene situacije koja proizlazi iz pandemije uzrokovane bolesti COVID-19. Molimo posebno izvjestite Odbor o mjerama za pružanje pristupačnih informacija osobama s invaliditetom u području prevencije zaraze virusom, osiguravanju kontinuiranog pristupa podršci i glavnim uslugama u zajednici, uključujući usluge pomoći u kući i osobnog asistenta, osiguranju jednakog pristupa zdravstvenoj njezi, uključujući mjere za spašavanje, kao i o osiguravanju da su u svakom trenutku zajamčene invalidske mirovine i socijalna davanja.

Jednakost pred zakonom (čl. 12.)

12. S obzirom na prethodne zaključne napomene Odbora (stavak 18.), molimo dostavite podatke o naporima koje je država stranka uložila u vraćanje pune poslovne sposobnosti osobama s invaliditetom kako nalažu Odbor i Izvješće Europske komisije iz 2011. Također, molimo izvjestite Odbor o:

(a) Poduzetim mjerama za ukidanje režima zamjenskog donošenja odluka u skladu s općim komentaram Odbora br. 1 (2014.) o jednakosti pred zakonom, te o izmjeni Obiteljskog zakona s ciljem vraćanja pune poslovne sposobnosti osobama s invaliditetom;

(b) Uloženim naporima u zakonodavstvu s ciljem uvažavanja samostalnosti, volje i želja osoba s invaliditetom, uključujući njihova prava da daju ili povuku vlastiti informirani pristanak za medicinsko liječenje, pristup pravosuđu, glasovanje, sklapanje braka, potpuna roditeljska prava i rad;

(c) Poduzetim koracima za uvođenje sustava za podršku pri donošenju odluka te obuku za osobe s invaliditetom i relevantne stručnjake vezano uz prakse i protokole za pružanje podrške pri donošenju odluka.

Pristup pravosuđu (čl. 13.)

13. Molimo dostavite informacije o poduzetim mjerama o:

(a) Osiguranju postupkovnih i dobi primjerenih prilagodbi, uključujući i onima u institucijama poput psihijatrijskih ustanova i zatvora, kako bi se osigurao djelotvoran pristup pravosuđu;

(b) Osiguranju da provedba Prekršajnog zakona iz 2013. uključuje jamstva osobama s invaliditetom za jednak pristup propisanom postupku uz poštivanje prava vezanih uz besplatnu pravnu pomoć, pristupačnost fizičkog okruženja, informacija i komunikacije tijekom pravnih postupaka;

(c) Osiguranju mogućnosti za obuku i edukaciju o pravima sadržanim u Konvenciji svom osoblju u pravosudnom i administrativnom sektoru i sektoru policije.

Osobna sloboda i sigurnost (čl. 14.)

14. Molimo dostavite podatke o mjerama koje jamče da će izmjene novog Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama iz 2015. poštivati Konvenciju i biti u skladu sa smjericama Odbora o članku 14. Konvencije. Također, molimo objasnite uložene napore u obuku osoblja psihijatrijskih ustanova i uspostavljanja sustava redovitog praćenja i evaluacije, kako bi se osiguralo da nitko nije lišen vlastite slobode na osnovi svog oštećenja.

15. Molimo obrazložite poduzete mjere koje su u suprotnosti s nacrtom Dodatnog protokola uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene biologije i medicine (Konvencija iz Ovieda) u svom trenutnom obliku, u skladu s izjavom Odbora usvojenoj tijekom njegova dvadesetog zasjedanja.

Sloboda od mučenja ili okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg ponašanja ili kažnjavanja (čl. 15.)

16. Molimo dostavite podatke o izvješću o aktivnostima i rezultatima hrvatske pučke pravobraniteljice nadležne za Nacionalni mehanizam za sprečavanje mučenja u okviru Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja. S obzirom na prethodne zaključne napomene Odbora (stavak 24.), molimo dostavite podatke o:

(a) Provedenim reformama za rješavanje neprikladnih, često neljudskih životnih uvjeta u ustanovama socijalne skrbi;

(b) Poduzetih mjera za prekid prisilnog liječenja i korištenja mjera ograničavanja te uloženi naporima za primjenu deskalacijskih tehnika i drugih alternativnih metoda umjesto ograničavanja i prisile;

(c) Poduzetim koracima za zabranu prisilnog zatvaranja i hospitalizacije na osnovi oštećenja te korištenja medicinskog zahvata bez slobodnog i informiranog pristanka.

Sloboda od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja (čl. 16.)

17. Molimo dostavite podatke o postignutom napretku u poboljšanju zaštite osoba s invaliditetom, posebice žena i djevojaka od nasilja, uključujući:

(a) Napore za uspostavljanje neovisnog mehanizma za nadzor, kao i poduzete mjere kako bi se u sklopu tog mehanizma redovito izvješćivalo, izricalo sankcije i pružilo odštetu;

(b) Uspostavljena određena jamstva za djevojke i žene s invaliditetom u Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji 2011. – 2016., osobito za prava žrtava u svezi sa zabilježbom i istragom pritužbi;

(c) Mjere vezane uz pristup skloništim za žrtve s invaliditetom, uključujući usluge rehabilitacije i socijalne reintegracije, vodeći računa o specifičnostima potreba koje proizlaze iz dobi i spola osoba s invaliditetom.

Zaštita osobnog integriteta osobe (čl. 17.)

18. S obzirom na prethodne zaključne napomene Odbora (stavak 28.), molimo dostavite informacije o:

(a) Uloženim naporima, uključujući izmjene Zakona o zdravstvenoj zaštiti, u svrhu zabrane sterilizacije djece s teškoćama u razvoju i odraslih s invaliditetom, uključujući i one s psihosocijalnim i intelektualnim invaliditetom, kojima je uskraćena njihova poslovna sposobnost;

(b) Poduzetim koracima radi izmjene Obiteljskog zakona, što omogućuje donošenje odluka o sterilizaciji od strane zamjenskog donositelja (sudska odluka), a što nije u skladu s Konvencijom;

(c) Poduzetim mjerama za podršku osobama s invaliditetom pri donošenju informiranih odabira i odluka vezano uz medicinske postupke i zahvate.

Neovisno življenje i uključenost u zajednicu (čl. 19.)

19. S obzirom na prethodne zaključne napomene Odbora (stavak 30.), molimo izvijestite Odbor o:

(a) Uslugama osobne asistencije i ostalim uslugama u lokalnoj zajednici koje su dostupne osobama s invaliditetom koje za njima imaju potrebu;

(b) Ostvarenom napretku u svezi s Operativnim planom deinstitucionalizacije, osobito kada je riječ o osobama s intelektualnim i psihosocijalnim invaliditetom koje žive 24 sata u jednom životnom prostoru, u psihijatrijskim bolnicama, one koje žive u obiteljskim domovima za više od 20 osoba, te one koje žive u odraslim udomiteljskim obiteljima.

20. Molimo dostavite informacije o tome je li korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova usmjereno deinstitucionalizaciji i osiguranju samostalnog života osoba s invaliditetom u zajednici. Molimo izvijestite Odbor o:

(a) Mjerama za osiguranje njihovog aktivnog sudjelovanja u donošenju odluka, među ostalim kada je riječ o vlastitom odabiru – s kim, kako i gdje živjeti;

(b) Poduzetim koracima za izmjenu Zakona o socijalnoj skrbi s ciljem zabrane ovlasti skrbnika da smjesti osobu u bilo koju ustanovu ili neko drugo stambeno rješenje bez pristanka te osobe;

(c) Raspodjeli osoblja, tehničkih i financijskih sredstava za usluge podrške za omogućavanje samostalnog života i uključenja u zajednicu na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Sloboda izražavanja i mišljenja, te pristup informacijama (čl. 21.)

21. Molimo dostavite podatke o ostvarenom napretku u provedbi preporuke pravobraniteljice o poboljšanju pristupačnosti televizijskog programa, poput masovnih medija, vijesti i glavnih programa za osobe s invaliditetom, osobito slijepih i gluhih osoba. Molimo također obrazložite poduzete korake za osiguravanje:

(a) Hrvatskog znakovnog jezika kao priznatog službenog jezika kroz usvajanje Zakona o hrvatskom znakovnom jeziku i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba u Republici Hrvatskoj;

(b) Materijalima s informacijama za opću javnost, uključujući I sustav e-Građani, dostupnim u obliku za jednostavno čitanje, na brajici, na hrvatskom znakovnom jeziku ili drugom pristupačnom formatu;

(c) Povećanom broju kvalificiranih tumača za hrvatski znakovni jezik.

Poštivanje doma i obitelji (čl. 23.)

22. Molimo obrazložite:

(a) Poduzete pravne i praktične mjere za podršku obiteljima, uključujući i obitelji s jednim skrbnikom, s djecom s teškoćama u razvoju, i s osobitom podrškom za roditelje s invaliditetom, psihosocijalnim i intelektualnim invaliditetom, u podizanju djece u vlastitom domu;

(b) Je li pružena informacija roditeljima djece s teškoćama u razvoju o uslugama na koje imaju pravo, s ciljem sprečavanja sakrivanja, napuštanja, zanemarivanja ili segregacije djece s teškoćama u razvoju;

(c) Poduzete korake za integrirani pristup za sprečavanje odvajanja obitelji usklađenim naporima u području obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite za obitelji u riziku.

Obrazovanje (čl. 24.)

23. Molimo dostavite podatke o poduzetim mjerama za osiguranje da svi studenti s invaliditetom imaju pristup uključivom obrazovanju, i u ruralnim i u urbanim područjima, u skladu s preporukom pravobraniteljice iz 2012. o osiguravanju uvjeta za djecu i mlade s invaliditetom za kvalitetno obrazovanje u školama u cijeloj državi stranci. Također molimo dostavite podatke o:

(a) Broju djece s teškoćama u razvoju koja pohađaju uključivu redovnu školu, posebnu školu i druge segregacijske školske jedinice na svim razinama obrazovanja, razvrstanih po spolu, nacionalnom ili etničkom porijeklu, oštećenju i ruralnom ili urbanom području, te o trendovima od zadnjeg praćenja države stranke od strane Odbora;

(b) Raspoređenim ljudskim, tehničkim i financijskim sredstvima radi pružanja individualne podrške studentima s invaliditetom s ciljem osiguranja jednakog pristupa obrazovnom okruženju;

(c) Poduzetim koracima za promicanje i osiguranje obuke i zapošljavanja nastavnika s invaliditetom, te edukacije nastavnika o znakovnom jeziku i vještinama orijentacije i mobilnosti.

Zdravlje, osposobljavanje i rehabilitacija (čl. 25.)

24. Molimo dostavite podatke o:

(a) Uloženim naporima za pružanje pristupa zdravstvenom osiguranju i uslugama osobama s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima, koje uključuju javne i privatne zdravstvene usluge i opremu koji su po cijenama dostupni, pristupačni i dobre kvalitete;

(b) Poduzetim mjerama za obuku zdravstvenih stručnjaka i pomoćnog osoblja radi podizanja svijesti o modelu invaliditeta utemeljenog na ljudskim pravima;

(c) Dostupnom pristupu mentalnim i psihosocijalnim zdravstvenim uslugama, uključujući zdravstvene usluge u području spolnog i reproduktivnog zdravlja, za žene i djevojke s invaliditetom, kako u ruralnim tako i u urbanim područjima.

Rad i zapošljavanje (čl. 27.)

25. Molimo dostavite informacije o uložnim naporima za uklanjanje stigme, prepreka i diskriminacije u procesu zapošljavanja te poduzetim koracima za povećanje zapošljavanja osoba s invaliditetom na otvorenom tržištu, kako u javnom tako i u privatnom sektoru. Također molimo obrazložite:

(a) Stupanj razvoja akcijskog plana za zapošljavanje osoba s invaliditetom;

(b) Podatke o rezultatima postignutim provedbom novog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (2015.);

(c) Poduzete sankcije zbog nepoštivanja obaveznih kvota te zbog neostvarenja razumne prilagodbe.

Primjereni životni standardi i socijalna zaštita (čl. 28.)

26. Molimo izvijestite Odbor o uložnim naporima u vještačenje koje u potpunosti uključuje model invaliditeta utemeljenog na ljudskim pravima, kao i za izradu metoda za vještačenje postavljenih na sistemski, konzistentan i transparentan način, kroz sudjelovanje organizacija osoba s invaliditetom.

27. Molimo obrazložite mjere za borbu protiv siromaštva osoba s invaliditetom, osobito osoba s invaliditetom romske nacionalnosti, te onima u ruralnim i udaljenim područjima.

28. Molimo dostavite podatke o:

(a) Poduzetim mjerama za provedbu odredbi Zakona socijalne skrbi kako bi osobe s invaliditetom mogle u potpunosti uživati svoja prava, neovisno o uzroku njihova oštećenja, u svim županijama i općinama;

(b) Mjerama u području socijalne zaštite, kako bi se osiguralo da sve osobe s invaliditetom, imaju pruženu podršku u vidu opreme poput slušnih pomagala, pomagala za kretanje i pomoćnih tehnologija;

(c) Poduzetim koracima od strane države stranke s ciljem povećanja mirovina, socijalnih i drugih davanja kako za civilne, tako i za vojne invalide diljem zemlje, uključujući i roditelje s djecom s teškoćama u razvoju.

Sudjelovanje u političkom i javnom životu (čl. 29.)

29. Molimo izvijestite Odbor o:

(a) Naporima za jamčenje prava za sudjelovanje u političkom i javnom životu na ravnopravnoj osnovi s drugima, uključujući i učlanjenje u političke stranke, kao i mogućnost obnašanja dužnosti i obavljanje funkcija na svim razinama javne vlasti;

(b) Poduzetim koracima za provedbu mjera novog Zakona o registru birača, koji nalaže da autonomne jedinice provedu postupkovne prilagodbe kako bi se osiguralo da nepismene osobe s oštećenjem vida mogu u potpunosti uživati svoje pravo na glasovanje.

Sudjelovanje u kulturnom životu, rekreaciji, razonodi i sportu (čl. 30.)

30. Molimo dostavite podatke o poduzetim mjerama za osiguranje:

(a) Pristupa informacijama u javnim knjižnicama za osobe s intelektualnim i psihosocijalnim invaliditetom sadržanim dokumentima za jednostavno čitanje i drugim pristupačnim formatima;

(b) Osobama s invaliditetom, uključujući i djecu s teškoćama u razvoju, pristup mjestima kulturnih i sportskih događanja na ravnopravnoj osnovi s drugima.

C. Specifične obaveze (članci 31. - 33.)

Statistika i prikupljanje podataka (čl. 31.)

31. Molimo dostavite podatke o stajalištu države stranke u svezi s korištenjem metodologije Washington grupe kratkog seta pitanja o invaliditetu. Također molimo dostavite podatke o:

(a) Poduzetim mjerama za sistemsko i redovno prikupljanje, analizu i distribuciju podataka o situaciji u kojoj se nalaze osobe s invaliditetom, uključujući i one o nasilju nad ženama i djevojkama s invaliditetom, razvrstanih po spolu, dobi, narodnosti, stupnju obrazovanja, statusu na tržištu rada, socioekonomskom statusu, pravu na socijalnu zaštitu, u svrhu razvoja striktnih programa i politika temeljenih na dokazima;

(b) Provedenim izmjenama Zakona o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom, s ciljem usklađivanja s modelom invaliditeta utemeljenog na ljudskim pravima, kao i s općim komentarom br. 6 (2018.) o jednakosti i nediskriminaciji;

(c) Statusu distribucije podataka u pristupačnim oblicima.

Međunarodna suradnja (čl. 32.)

32. Molimo dostavite podatke o:

(a) Mjerama i vremenskom okviru za osiguranje provedbe Europskog konsenzusa o razvoju u svrhu daljnjeg unaprjeđivanja prava osoba s invaliditetom u međunarodnoj suradnji;

(b) Poduzetim koracima za predstavljanje osoba s invaliditetom, kroz organizacije koje ih predstavljaju, u procesima donošenja odluka i razmjenama najboljih praksi kako u nacionalnim tako i međunarodnim forumima, kao dio sveobuhvatnih ciljeva Programa za održivi razvoj do 2030.

Nacionalna provedba i praćenje (čl. 33.)

33. Molimo obrazložite poduzete korake za:

(a) Osiguranje raspodjele tehničkih i proračunskih sredstava, kao i koordinaciju između Ministarstva financija, Ministarstva uprave, Ureda pučke pravobraniteljice, pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i drugih relevantnih ključnih točaka za provedbu Konvencije na nacionalnoj, županijskoj i općinskoj razini;

(b) Pružanje podrške kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom, mogu, kroz organizacije koje ih predstavljaju, djelotvorno sudjelovati u implementaciji i praćenju provedbe Konvencije.